

DANI BARTOLA KAŠIĆA

U POVODU 450. OBLJETNICE ROĐENJA

Zlatica Kovačević: Poljan Portret Bartola Kašića s gramatikom

4. – 7. STUDENOGA 2025.
ZAGREB I PAG

BARTOLOMEO KASSICCH
Dalmatin Pop Bogoslovač od Drux-
ba Yefuslovæ.

POKROVITELJ

DANI BARTOLA KAŠIĆA

450. OBLJETNICA ROĐENJA

4. – 7. studenoga 2025.

Program i knjiga sažetaka

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Svečano otvaranje i prigodni program

Gradska knjižnica – Središnji odjel za djecu i mlade

Starčevićev trg 4, Zagreb, 4. studenoga 2025.

14:00 – 16:00 Svečano otvaranje i prigodni program

14:00 Svečano otvaranje

- uvodna riječ domaćina Središnjega odjela za djecu i mlade
- pozdravni govori

14:30 Predstavljanje knjige

Vuk-Tadija Barbarić, Željka Brlobaš, Marijana Horvat, Ivana Lovrić Jović, Sanja Perić Gavrančić. *Kašićevo Pismo od nasledovan'ja Gospodina našega Jesusa*. Ur. Željko Jozić. Institut za hrvatski jezik. Zagreb. 2025.

- predstavljači: Sanja Perić Gavrančić, Kristina Štrkalj Despot, Igor Medić

14:45 – 15:15 Prigodni program (film i igrokaz)

- učenici OŠ Cvjetno naselje Zagreb pod stručnim vodstvom profesorica Tanje Konforta i Josipe Kvasina Rimac

15:15 Domjenak za sudionike

ZNANSTVENI KOLOKVIJ
U POVODU 450. OBLJETNICE ROĐENJA
BARTOLA KAŠIĆA

5. STUDENOGA 2025.
HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV
TRG MARKA MARULIĆA 21, ZAGREB

BARTOLOMEO KASSICCH
Dalmatin Pop Bogoslovač od Drux-
ba Yefuslovæ.

ORGANIZIRAJU

INSTITUT ZA HRVATSKI JEZIK

ODSJEK ZA KROATISTIKU FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO

POKROVITELJ

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
kulture i medija

Lik Bartola Kašića preuzet je sa slike Zlatice Kovačićek-Poljan *Portret Bartola Kašića*

U OKVIRU PROJEKTA
DE IMITATIONE

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Znanstveni kolokvij u povodu 450. obljetnice rođenja Bartola Kašića

Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 5. studenoga 2025.

Program

9:00 Uvodna riječ

I. sekcija 9:15 – 11:00

Moderira: Lahorka Plejić Poje

9:15 Antal Molnár:

Bartol Kašić i izdavanje Ilirskog brevijara (1648.)

9:30 Petar Bašić:

Manje poznato i nepoznato o Kašićevu prijevodu *Svetoga pisma*

9:45 Hana Breko Kustura:

Notirani dijelovi Kašićeva *Rituala rimskog* – obilježja kvadratne gregorijanske notacije i usporedba sa srodnim izvorima

10:00 Sanja Cvetnić:

Bartol Kašić i popularno-nabožne grafike u prvoj polovici XVII. stoljeća u Rimu

10:15 Relja Seferović:

Jedno iskustvo isusovaca u Dubrovniku: novi misionarski iskorak

10:30 – 11:00 Rasprava

11:00 – 11:15 Stanka za kavu

II. sekcija 11:15 – 13:15

Moderira: Sanja Perić Gavrančić

11:15 Mateo Žagar:

Opaske o leksiku Kašićeve *Biblije* prema dubrovačkim ćiliričkim lekcionarima

11:30 Frano Musić:

Liturgijsko nazivlje u *Ritualu rimskom*

11:45 Marijana Horvat, Ivana Lovrić Jović:

Crtice o tvorbenim i leksičkim obilježjima Kašićeva *Nasledovan'ja*

12:00 Željka Brlobaš, Martina Horvat:

Kašićev pristup opisu glagolskoga vida u gramatici hrvatskoga jezika

12:15 Amir Kapetanović:

Jezična varijantnost Kašićeva diskursa

12:30 Tomislava Bošnjak Botica:

Kašićev konjugacijski opis

12:45 – 13:15 Rasprava

13:15 – 14:15 Stanka za ručak

III. sekcija 14:15 – 15:45

Moderira: Marijana Horvat

14:15 Divna Mrdeža Antonina:

Usporedba lika sv. Venefride u engleskoj jakobskoj drami Wiliama Rowleya i hagiografskoj tragediji Bartula Kašića

14:30 Zrinka Blažević, Lahorka Plejić Poje:

Autobiografija kao hagiografija

14:45 Andrea Radošević:

Brevijarski himni Bartola Kašića u kontekstu glagoljske književnosti

15:00 Sanja Perić Gavrančić:

Kašićeva *Apologija* – o žanrovskom modelu i tipu diskursa

15:15 – 15:45 Rasprava

15:45 Završetak znanstvenoga kolokvija

Organizatori:

Institut za hrvatski jezik

Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Hrvatsko filološko društvo

Organizacijski odbor:

Marijana Horvat, Sanja Perić Gavrančić, Lahorka Plejić Poje

Knjiga sažetaka

Petar Bašić

Katolički bogoslovni Fakultet Sveučilišta u Zagrebu, profesor u miru

basicp11@gmail.com

Manje poznato i nepoznato o Kašićevu prijevodu *Svetoga pisma*

Malo je poznato da je Bartol Kašić dva puta prevodio Sveto pismo. Najprije je preveo samo Novi zavjet i uložio je silan trud u nastojanje da se on objavi. Moguće je da je taj rukopis izgubljen već za Kašićeva života pa je Kašić iznova počeo prevoditi, ali ovaj put cijelo Sveto pismo. Iz sačuvanih rukopisa toga prijevoda priređeno je i objavljeno 1999. u Njemačkoj ono zasad jedino izdanje. A rukopisi se nalaze ne u Rimu, kako se zna napisati, nego u Zagrebu, Zadru i Odesi.

To je ono što je manje poznato. A od neobrađenih pitanja može se uzeti kao primjer ono što je Sante Graciotti pišući o Misalu Neofiti 55 nazvao dvostrukim prevođenjima (le doppie traduzioni). On kao da je shvatio da je to vlastitost toga misala, ali nije jer je ta pojava bila dosta raširena. Primjerice, u Bandulavićevu *Lekcionaru* (U Bnetcih ožujaka aliti marča; ortografia aliti postavljen'je slovā...), zatim u Kašićevim djelima (npr. u *Ritualu*: rituala ili običajnika; svetih moći ili relikvia...), s time ipak da u prijevodu Svetoga pisma postupa drukčije – „drugi prijevod“ ne donosi u tekstu nego na marginama.

Zrinka Blažević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest

zblazevi@m.ffzg.hr

Lahorka Plejić Poje

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za kroatistiku

lplejic@m.ffzg.hr

Autobiografija kao hagiografija

Aludirajući na naslov glasovite studije Andree Zlatar, u prilogu će se analizirati pripovjedni postupci kojima Bartol Kašić konstruira vlastitu biografiju kao svojevrzni svetački životopis. Naime, isusovački misionar vlastiti život reprezentira kao putopis, ali i kao neprekidni niz iskušenja – od tjelesnih bolesti i životnih pogibelji preko političkih i institucionalnih spletki i podmetanja – koje zahvaljujući Božjoj pomoći i providnosti strpljivo i samoprijegorno podnosi kako bi različite skupine krivovjernika (luterana, kalvinista, muslimana, pravoslavnih) priveo i učvrstio u katoličkoj vjeri. Imajući na umu da je živio i djelovao u prvoj polovici 17. stoljeća, u razdoblju koje predstavlja vrhunac posttridentske prozelitističke aktivnosti Rimske kurije na južnoslavenskom području, Kašićevo diskurzivno samooblikovanje prema modelu *athleta Christi* stoga se može protumačiti ne (samo) kao retrospektivna konstrukcija idealnotipskog sebstva već i kao hagiografski *exemplum* za buduće misionare na prostoru međukonfesionalne i međureligijske „kontaktne zone.“

Tomislava Bošnjak Botica

Institut za hrvatski jezik

tbosnjak@ihjj.hr

Kašićev konjugacijski opis

U izlaganju će se predstaviti hrvatski glagolski sustav kako ga je u svojoj gramatici prikazao Bartol Kašić te njegov utjecaj na kasnije gramatičke opise, uključujući i najnovije pristupe. Osnova je Kašićeve podjele tzv. jednostavnih glagola na tri vrste odnosno konjugacije prezentski završetak za 1. lice jednine -im, -em i -am. Taj će model više ili manje dosljedno primijeniti Della Bella, Voltiggi, Starčević te još neki dopreporodni gramatičari. Prekid s Kašićevim načinom prikaza čini Babukić, a slijedit će ga većina gramatika do danas. Posljednjih se dvadesetak godina stručnjaci vraćaju Kašićevu opisu u dijelu koji se odnosi na trodijelnu podjelu glagola po prezentskom završetku, čineći to, među ostalim, i radi lakšega poučavanja neizvornih govornika.

Hana Breko Kustura

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Odsjek za povijest hrvatske glazbe

hbrekokustura@yahoo.com

Notirani dijelovi Kašićeva *Rituala rimskog* – obilježja kvadratne gregorijanske notacije i usporedba sa srodnim izvorima

Ritual rimski Bartola Kašića sadržava velik broj notiranih napjeva, poglavito onih oficija za pokojne, notirane napjeve procesije blagdana Cvjetnice te napjeve za blagoslov vode. Znajući da je Kašićev *Ritual rimski* bio u uporabi kao službena liturgijska knjiga u svim hrvatskim krajevima do 1929. godine, zanimljivim se čini usporediti notne zapise *Rituala* iz 1640. sa kronološki srodnim ritualima s napjevima na latinskom jeziku. Zanimljivo je pratiti i komparativnu sliku konkordanci notnog zapisa Kašićeva *Rituala* s tiskanim izdanjem *Rituala rimskog* objavljenog u Mlecima, 1827. u kojemu se uočavaju tek neznatne preinake melodija koje su tiskane u kvadratnoj gregorijanskoj notaciji Kašićeva *Rituala*.

Željka Brlobaš

Institut za hrvatski jezik

zbrlobas@ihjj.hr

Martina Horvat

Institut za hrvatski jezik

mshorvat@ihjj.hr

Kašićev pristup opisu glagolskoga vida u gramatici hrvatskoga jezika

Kašićeva gramatika hrvatskoga jezika (*Institutionum linguae illyricae libri duo*, 1604.) u morfološkom dijelu gramatičkoga opisa glagola nema na popisu kategoriju glagolskoga vida, što je uostalom i vidljivo s obzirom na druge odrednice hrvatskih glagola koje objašnjava Kašić. Međutim, analizom gramatičkoga diskursa dijela gramatike u kojemu su opisani glagoli može se jasno pokazati da temeljne naznake te kategorije ipak postoje.

Cilj je u ovome istraživanju analizirati Kašićev pristup glagolskomu vidu na osnovi drugih morfoloških obilježja glagola, utvrditi koja su to obilježja, propitati način gramatičkoga opisa i zaključiti da Kašić posredno pristupa opisu glagolskoga vida. Pritom se naznačuje u kojoj je mjeri Kašićev pristup opisu glagolskoga vida, svojstvenoga glagolima u hrvatskome i drugim slavenskim jezicima, utjecao na ostale gramatičke opise hrvatskoga jezika njegovih neposrednih sljedbenika.

Sanja Cvetnić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti

scvetnic@m.ffzg.hr

Bartol Kašić i popularno-nabožne grafike u prvoj polovici XVII. stoljeća u Rimu

Bartol Kašić dva je puta (1612. – 1613.; 1618. – 1620.) pošao kao papin poslanik »ljubljenim sinovima u Kristu vjernim katolicima u Budimpešti, Pečuhu, Požegi, Beogradu, Mitrovici, Temišvaru i svim drugim mjestima pod turskom tiranijom u Europi« (iz pisma Pape Pia V. Borghese 31. kolovoza 1612.). U drugom misijskom pohodu stigao je u Viljevo u donjoj Podravini, gdje je zatekao profaniranu crkvu sv. Andrije apostola, bez vrata i prozora, a glavni je oltar bio ruševan. Prije svete mise Kašić je cijelu crkvu počistio, oltarnu menzu prekrrio oltarnikom i na nj postavio mjedeni križ visine »pola lakta«, koji je nosio oko vrata te na lanenom stolnjaku pričvrstio grafiku Blažene Djevice Marije koja lijevom rukom pridržava dijete Isusa, s desne strane Bogorodice nalazili su se sv. Petar i s lijeva sv. Pavao. Prilog istražuje moguće rimsko podrijetlo te grafičke *sacra conversazione* kao i značajke knjižnih grafika u opremi Kašićevih djela tiskanih u Rimu.

Marijana Horvat

Institut za hrvatski jezik, Zagreb

mhorvat@ihjj.hr

Ivana Lovrić Jović

Institut za hrvatski jezik, Zagreb

ilovric@ihjj.hr

Crtice o tvorbenim i leksičkim obilježjima Kašićeva *Nasledovan'ja*

Pismo od nasledovan'ja Gospodina našega Jesusa Kašićev je prijevod na hrvatski jezik latinskoga srednjovjekovnog djela *De imitatione Christi*, koje svoju veliku popularnost pokazuje od samoga pojavljivanja te potvrđuje danim mu nazivom „peto evanđelje”. Marko Marulić bio je prvi prevoditelj toga djela na hrvatski jezik. Kašićev je prijevod prvi hrvatski tiskani prozni prijevod, a objavljen je u Rimu 1641. godine. U povodu 450. obljetnice Kašićeva rođenja u Institutu za hrvatski jezik izrađena je prva cjelovita transkripcija njegova *Nasledovan'ja*, koja je uz jezičnu studiju i rječnik objavljena kao četvrta knjiga niza *De imitatione Christi na trima stilizacijama hrvatskoga književnog jezika*. Kao članice radne skupine znanstvenika koja je priredila knjigu u izlaganju ćemo opisati spomenuti knjižni niz te na odabranim primjerima analizirati Kašićeve rječotvorne modele i prinose, ponajprije njegove hapakse i prvopotvrđenice, te leksik *Nasledovan'ja* temeljen na onome iz dubrovačke književnosti.

Amir Kapetanović

Institut za hrvatski jezik

akapetan@ihjj.hr

Jezična varijantnost Kašićeva diskursa

Izlaganje će istraživački biti usredotočeno na varijacije u jezičnoj uporabi Bartola Kašića (1575. – 1650.). Kada se analizira jezik nekog staroga hrvatskoga pisca, obično se ne utvrđuju razlike u jezičnoj uporabi u različitim fazama nastajanja piščeva opusa, pa će se u ovom prinosu na primjerima jezične uporabe „mladoga“ i „staroga“ Kašića pokazati i rastumačiti uočene jezične varijacije u kontekstu Kašićeva djelovanja i vremena. Svojom raznolikošću i širinom Kašićev opus dopušta također analizu jezičnih i stilskih razlika koje ovise o izboru teme, žanra i o (ne)versificiranosti teksta, pa će se varijacije istaknuti i u tom smjeru. Nadamo se da će takvo sagledavanje Kašićeva jezika polučiti nešto plastičniju sliku nego dosad o njegovoj jezičnoj uporabi, i to u odnosu s opisanim (kodificiranim) jezikom gramatike nastale na početku njegova djelovanja.

Antal Molnár

ELTE RCH Research Institute of History, Budimpešta

molnar.antal@abtk.hu

Bartol Kašić i izdavanje *Ilirskog brevijara* (1648)

U hrvatskoj povijesti književnosti općepoznata je činjenica da su od ilirskih liturgijskih knjiga misali i brevijari bili pisani i objavljeni glagoljicom, ali u jakoj istočnoslavenskoj redakciji, što je rezultat rada Rafaela Levakovića, dok je Bartol Kašić *Ritual rimski* sastavio na hrvatskom narodnom jeziku i tiskao latinicom. Različita lingvistička koncepcija Levakovića i Kašića opetovano se sukobila pred nadležnim rimskim vlastima, obojica su postigli djelomične pobjede, a bilježili i gubitke. Moje izlaganje želi predstaviti nepoznati izvor povijesti objavljivanja ilirskog brevijara, naime podnesak Bartola Kašića u kojemu se zalagao za latinično izdanje brevijara. Kašić je na temelju iskustva svoga književnog djelovanja latinična izdanja u pogledu pastirskoga rada smatrao znatno korisnijima nego glagoljičke tiskovine, a poglavito je veliko značenje pridavao brevijaru glede misionarskih ciljeva i očišćenja hrvatskoga jezika. Izlaganje prezentira Kašićevu misijsku i jezičnu koncepciju u svjetlu neuspjeha glagoljskog brevijara s ruteniziranim jezikom i ističe suvremenost i pragmatizam Kašićeva lingvističkog razmišljanja.

Divna Mrdeža Antonina

Odjel za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru

divna.antonina@gmail.com

Usporedba lika sv. Venefride u engleskoj jakobskoj drami Williama Rowleya i hagiografskoj tragediji Bartula Kašića

Životopis velške svete Venefride bio je predmet brojnih, uglavnom afirmativnih, obrada u književnosti i umjetnosti zapadne kulturne tradicije. Interpretacijama legende izvor je kompendij svetačkih životopisa *Legenda aurea* (1265) Jakova Voraginskog u kom je svetica predstavljena kao utjelovljenje djevičanske kreposti i uzornog redovništva. Hrvatska je adaptacija legende o mučenici iz 7. stoljeća inkorporirana u scensko djelo *Venefrida, tragedija. Trionfo od čistoće* (1617) i u legendarij djevica mučenica *Perivoj od djevtva* (1628) isusovca Bartula Kašića, jezikoslovca, prevoditelja i književnika. U približno istom periodu nastalo je scensko djelo *A Shoemaker a Gentleman*, komedija glumca i dramatičara Williama Rowleya (napisana o. 1608, tiskana 1638), svojevremeno često izvođena. Rowley i Kašić autori su prostorno i vjerskom ideologijom udaljenih dramskih tekstova, ali ih je moguće analizirati kao zanimljive analogne primjere kulturne recepcije i scenske reinterpretacije zajedničkoga kršćanskog nasljeđa. Sličnosti, ali i razlike, mogu se potražiti u nekoliko slojeva djela, poglavito u modusu kršćanske borbe za djevičanstvo, inkorporine u bitku između zla i dobra, koja se odvija unutar kršćanskog svijeta, s jedne strane, i poganskoga svijeta u koji je lik svete prebačen u engleskoj reinskripciji legende zbog potreba naracije, s druge strane. Rowley je sveticu smjestio u staroengleska povijesna zbivanja iz 3. stoljeća – u sporednu priču posvećenu postolarskom cehu, vezanu uz rat koji je vodio rimski car Dioklecijan. Kašić je inicijalno odan prezentaciji lika u *Zlatnoj legendi*, ali ga diskurzivno prilagođava suvremenim prilikama za koje je djelo pisano. Pozornost zavređuju načini romantiziranja lika i naracije u obojice autora, odnos prema vrlini djevičanstva u isusovačkom trionfu protureformacijskog stava, kao i relativizacija antikatoličkog stava u jakobskoj komediji.

Frano Musić

Zagreb

Liturgijsko nazivlje u *Ritualu rimskome*

Nije neznatan broj tekstova o Kašićevu *Ritualu Rimskome* s prinosima u osvjetljivanju njegove iznimne vrijednosti, prvoga cjelovitog prijevoda, duge uporabe i velikoga utjecaja na izdanja obrednikā na hrvatskome jeziku koja su uslijedila, kao i za razvoj hrvatskoga jezika i njegovu standardizaciju, ali nedostaje jezičnih i terminoloških opisa liturgijskoga nazivlja u *Ritualu*. U izlaganju se autor usmjerava upravo na opis postanja odabranih liturgijskih naziva, popunjavajući barem dijelom spomenutu prazninu.

Sanja Perić Gavrančić

Institut za hrvatski jezik, Zagreb

speric@ihj.hr

Kašićeva *Apologija* – o žanrovskom modelu i tipu diskursa

Latinski spis koji je Bartol Kašić sastavio u obranu svojega prijevoda *Svetoga pisma* spominje još za autorova života isusovac Girolamo Nappi u kronici *Anali del Seminario Romano* za 1648. godinu pod imenom *Apologia Latina*, no on je otkriven tek 1990. godine zaslugom Vladimira Horvata koji ga je pronašao u zbirci rukopisa Vatikanske biblioteke, gdje se čuva u prijepisu uvezanom s drugim spisima (*Ms. Vat. lat. 6811*). Zaključujući da se naslov prvoga spisa – *Apologia Bartholomaei Cassii sacerdotis theologi e Soc. Jesu poenitentiarum apostolici in basilica S. Petri* – odnosi i na druga dva Kašićeva rukopisa uvezana u istom svesku, Horvat ih 1992. godine objavljuje zajedno pod imenom *Apologija* (v. *Vrela i prinosi* [10] 19). Osim što je važan za razumijevanje sudbine Kašićeva prijevoda *Svetoga pisma*, taj je autorov spis zanimljiv i po tipu diskursa u kojemu prepoznajemo neka obilježja žanrovske zadanosti, ali i stilističke slojevitosti. Ta obilježja upućuju na Kašićeve književne i teološke uzore koji su u vrijeme Kašićeva školovanja u Rimskom kolegiju bili propisani kao kanonski pisci u isusovačkom obrazovnom programu *Ratio studiorum* (1599.). U izlaganju će se prikazati koji je dio Kašićeve lektire mogao utjecati na osobitosti diskursa u tekstu njegove *Apologije*.

Andrea Radošević

Staroslavenski institut, Zagreb

aradosevic@stin.hr

Brevijarski himni Bartola Kašića u kontekstu glagoljske književnosti

Ritual rimski Bartola Kašića (1640.) prvi je potpuni obrednik tiskan na hrvatskome jeziku. O tom se Kašićevu djelu zbog široke rasprostranjenosti najčešće govori u kontekstu utjecaja na standardizaciju hrvatskoga jezika. Naime, *Ritual* je tijekom više stoljeća bio u uporabi u štokavskim i čakavskim krajevima, u latinaškim i glagoljaškim crkvama. Štoviše, u glagoljaškoj sredini imao je status obvezne knjige, o čemu svjedoče razne potvrde (biskupske vizitacije, marginalni zapisi, prijepisi i sl.). Glagoljski prijepis Kašićeva obreda procesije Tijelova s kraja 17. st. sačuvan je u *Zborniku duhovne građe* (Arhiv HAZU, sign. IV a 121), rukopisu koji se rabio u zadarskoj sredini (Sukošan). Pet pjesama, odnosno prijevoda latinskih himana, prepisanih na glagoljici nalazimo u *Ritualu* te u Kašićevoj zbirci *Pjesni duhovne* (1634.). U ranijim studijama uočeno je kako neki Kašićevi leksički odabiri imaju paralele u hrvatskim crkvenoslavenskim brevijarskim prijevodima latinskih himana. U izlaganju će se analizirati glagoljski prijepis Kašićevih pjesama te će se nastojati utvrditi poveznice između Kašićevih i glagoljskih himana (uspoređivanjem njegova prijevoda s više hrvatskoglagoljskih brevijara).

Relja Seferović

Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Dubrovnik

rseferovic@hazu.hr

Jedno iskustvo isusovaca u Dubrovniku: novi misionarski iskorak

Isusovci su utisnuli trostruki pečat u dubrovačko urbano tkivo: dušobrižnički, pedagoški i arhitektonski. Sva tri lika preklopila su se u politici Dubrovačke Republike, čije je početno kolebanje prema Družbi Isusovoj preraslo u apsolutnu potporu, posvjedočenu dodijeljenim povlasticama i slobodama koje drugi crkveni redovi na dubrovačkom području nisu uživali. Razlog tome bio je uvelike uspjeh isusovačkih misionara. Na osobit način promicali su državne interese Republike u okolnostima u kojima to više nisu mogli prosjački redovi, izgubivši svoj izvorni srednjovjekovni polet, kao ni dijecezanski kler, uslijed siromaštva i prevelike ovisnosti o državnim ustanovama što je nadasve otežavalo rad u prekograničnim područjima pod osmanskim nadzorom. Nemjerljive su pritom bile zasluge Bartola Kašića, što najbolje ističe posve realističan prikaz njegova boravka u Dubrovniku u usporedbi s hagiografskim osvrtima na velikane Franjevačkog i Dominikanskog reda koji su ranije pohodili ovaj kraj.

Mateo Žagar

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za kroatistiku

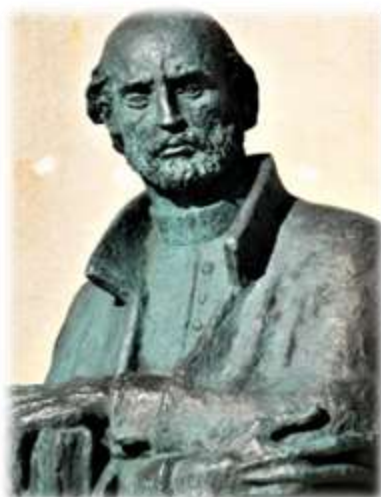
mateo.zagar@gmail.com

Opaske o leksiku Kašićeve Biblije prema dubrovačkim ćiliričkim lekcionarima

U radu se obraća pozornost na karakteristične poveznice iz leksika Kašićevih biblijskih tekstova prema raspoloživim mu čakavskim lekcionarima 15. i 16. stoljeća, prema dostupnom mu protestantskom prijevodu *Novoga testamenta* (1562/1563), pa naposljetku prema stanju u dubrovačkim, štokavskim (ćiriličkim) lekcionarima i misalu (latiničkome) *Neofiti* 55 iz 16. stoljeća. U kojoj mjeri Kašićev biblijski leksik odražava naslijeđene obrasce, a u kojoj mjeri predstavlja inovacije motivirane boljim nastojanjem za boljim razumijevanjem i(li) primjerenijim značenjem (precizno usklađenim prema *Vulgati*)? U okružju višestrukih tumačenja o Kašićevim osloncima u prijevodima i oblikovanju jezika pogodnoga za najviši knjiški registar – odnos prema dubrovačkoj jezičnoj tradiciji, koja je tradicionalno snažno povezana sa štokavskom/“ilirskom“ unutrašnjošću, može pridonijeti prepoznavanju „koda“ na kojemu se utemeljuje nova književnojezična epoha. U fokus usporedbe ovom prilikom postavljamo biblijska čitanja iz dubrovačkoga ćiriličkoga prijepisa *Ortus anime* (1567) u kojemu se slijedio kajkavski predložak i pritom pomno provodio leksički odabir.

6. i 7. studenoga 2025.

Popularno-znanstvene aktivnosti u Pagu

U sklopu popularno-znanstvenih aktivnosti u Pagu bit će održana dva predavanja (Domagoj Vidović: *Paška prezimena*, Dalibor Vrgoč: *Pater Bartol Kašić i europski gradovi – zemljopisni oris jednoga života*), predstavljena knjiga *Kašićevo Pismo od nasledovan'ja Gospodina našega Jesusa* (autori Vuk-Tadija Barbarić, Željka Brlobaš, Marijana Horvat, Ivana Lovrić Jović, Sanja Perić Gavrančić; urednik Željko Jozić, izdavač Institut za hrvatski jezik, Zagreb, 2025.) te prikazan film o Bartolu Kašiću, koji su snimili učenici OŠ Cvjetno naselje Zagreb pod stručnim vodstvom profesorica Tanje Konforta i Josipe Kvasina Rimac.

Organizatori:

Institut za hrvatski jezik

Grad Pag

Matica hrvatska Pag